

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Praxis Iurispatronatus Acquirendi, conseruandiq[ue] illud;
ac amittendi modos breuiter continens**

Viviani, Giuliano

Romae, 1620

Cap. vnicum, in quo declaratur definitio iurispatronatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61772)

I

P R A X I S
IURISPATRONATUS
P A R S P R I M A
Continens modos acquirendi
Iuspatronatus.

LIBER PRIMVS.
QVID SIT IURISPATRONATUS.

CAPVT VNICVM,
In quo ponitur definitio Iurispatronatus.

SUMMARIUM.

- 1 Iuspatronatus est terminus
aquiuocus cum sit triplex.
- 2 Ponitur communis definitio
Iurispatronatus competētis
in Ecclesia.
- 3 Iuspatronatus est ius, idest
quid incorporale.
- 4 Iuspatronatus est ius par-
tim spirituale, partim tēporale
- 5 Iuspatronatus est ex gratia
Praxis Iurispatron.

- concessum, & indiuiduum.
- 6 Iuspatronatus est diuiduū
quoad ius presentandi.
  - 7 Iuspatronatus aliud est cle-
ricorum, aliud laicorum.
  - 8 Patronus honorem recipit
ex presentatione, & honora-
ri debet in Ecclesia, & pro-
cessionibus.
  - 9 Ordinarius non potest ab-
breuiare tempus datum pa-
tronis ad presentandum.

A Ius-

2 Pars I. Lib. I. Cap. I.

- 10 Ius patronatus est ius onerosum, & patronus tenetur Ecclesiam defendere, & habilem presentare.
- 11 Ius patronatus est ius utile, & patronus pauper est alienus de bonis Ecclesie, dummodo alatur prius beneficiatus, & seruitia solita Ecclesie prestentur.
- 12 Quae veniant appellatione alimentorum.
- 13 Est utile alijs de causis.
- 14 Ius patronatus competit masculo, & foeminae.
- 15 Item illegitimis.
- 16 Pupillo, & infanti.
- 17 Filij familias habent vocem in presentando seorsum à patre habitantes, quando Ius patronatus competit Vniuersitati.
- 18 Quando Ius patronatus competit patri, eo viuente filius nullam habet vocem.
- 19 Ius patronatus potest haberi in Ecclesia Cathedrali.
- 20 Item in Collegiata.
- 21 Item numquid in Ecclesia Conuentuali Regularium.
- 22 Item in Hospitali.
- 23 Item an in Sepulchro.
- 24 Ius patronatus acquiritur, si adsit consensus Episcopi, vel Diocesani.
- 25 Idem consensus requiritur, quando Ius patronatus transfertur de vno in alium, nisi transeat cum Vniuersitate.
- 26 Etiam inferioris consensus requiritur habentis iura Episcopalia.
- 27 Capitulum Ecclesie Pisanae tanquam Ordinarius instituit, & consensum praestat in quibusdam beneficijs.
- 28 Si Ordinarius nolit dictum consensum praestare, quid agendum.
- 29 Et si dubitetur de dicto consensu, ex diuturnitate temporis praesumitur.
- 30 Consensus Episcopi loci, ubi fundatur Ecclesia requiritur.
- 31 Sede Episcopali vacante Capitulum dictum consensum praestat, nec per dictum consensum fit patronus, qui vere non est.
- 32 Quando quis dicatur Ecclesiam fundare.
- 33 Ex sola fundi assignatione non efficitur quis patronus in totum.
- 34 Ecclesia destructa, si de nouo adificetur, qui primo fundauit non est patronus.
- 35 Si fundans velit etiam construere, & dotare non admittitur alius.

- 36 Fundi, & aliorum assignatio fieri debet cum Episcopi consensu.
- 37 Si in scio domino fundi in eo fundetur Ecclesia, & dominus postea ratum habeat, efficitur patronus.
- 38 Fundans, construens, & dotans Ecclesiam, nec dicens se velle esse patronum, tamen fit patronus.
- 39 Reseruans sibi ius patronatus, censetur etiam suis heredibus reseruasse.
- 40 Habens ius super fundo, vel utile, vel directum dominium si consentiat edificationi Ecclesie, efficitur compatronus.
- 41 Quis dicatur construere Ecclesiam.
- 42 Ex sola constructione Ecclesie non acquiritur ius patronatus; sed requiritur, ut alter det fundum, & alter dotet.
- 43 Si quis construat potest cogi, ut dotet.
- 44 Patronus an quis fiat ex reparatione, vel refectione Ecclesie.
- 45 Si testator mandauit Ecclesiam construi sine temporis praescriptione, infra quod tempus sit construenda.
- 46 Si testator mandet Ecclesiam construi in certo loco, si id effici nequeat, tenetur in alio construere ad Episcopi placitum.
- 47 Si testator mandet Ecclesiam construi; sed testamentum sit imperfectum, quid agendum.
- 48 Si Ecclesia sit constructa, & ignoratur a quo, constructa praesumitur ex oblationibus fidelium.
- 49 Hodie per solam dotacionem Capellae erectae in aliquo Altari alicuius Ecclesie acquiritur ius patr. in totum.
- 50 Affertur exemplum in Ecclesia Pisana de Capella Sancti Dominici, fundata a Iosepho Mazzolio.
- 51 Si Ecclesia sit indotata, si dotetur cum consensu Episcopi, dotans fit patronus.
- 52 Si Ecclesia sit dotata, & alius dotem augeat non fit compatronus, nisi patronus, & Episcopus consentiant.
- 53 Coactus dotare Ecclesiam quando efficiatur patronus.
- 54 Relinquens aliquid Ecclesie non fit compatronus, sed dicitur benefactor.
- 55 Dotatio regulariter fit ante constructionem Ecclesie.

4 Pars I. Lib. I. Cap. I.

- 56 Quanta dos sit Ecclesie assignanda.
- 57 In dotatione semper requiritur consensus Episcopi.
- 58 Si plures dotent, omnes equaliter sunt patroni.
- 59 Dotans Præbendam Cathedralis, vel alterius Ecclesie fit patronus, cum consensu Episcopi, & Capituli.
- 60 Iuspatronatus transfertur quatuor modis.
- 61 Primo per successionem, & quomodo succedatur an in stirpes, vel in capita.
- 62 Iuspatr. non transit ad hæredes extraneos, quando in fundatione dictum fuit quod transiret ad hæredes sanguinis.
- 63 Nec in fideicommissariū.
- 64 Hæres licet non sit missus in possessionem hæreditatis potest præsentare.
- 65 Secundo transfertur Iuspatron. per permutationem.
- 66 Tertio, transfertur per donationem.
- 67 Donatarius an possit donantem præsentare.
- 68 Quarto, transfertur Iuspatr. per translationem Vniuersitatis, in qua sit Iuspat.
- 69 Vniuersitas, quæ dicatur hoc in casu.
- 70 In locatione Vniuersitatis an transeat Iuspatr.
- 71 Si Vniuersitas sit pignori data creditor pignoris præsentare non potest.
- 72 An ex confiscatione bonorum alicuius transeat Iuspatron. in Fiscum.
- 73 Patronus in præiudicium suorum descendendum potest à se abdicare Iuspatr.
- 74 Iuspatronatus an possit præscribi.
- 75 Si solus quis fundet, dotet, & construat, solus est patronus, si plures omnes sunt patroni.

PRIMO igitur loco, Quæritur, quid sit Iuspatronatus & vt recte definiatur, opus est videre de quo Iurepatronatus loquamur, iuspatronatus enim est terminus æquiuocus, cum triplex sit. Abb. in rubr. num. 1. de iurepatr. Primum namque est iuspatr. libertorum, quod prouenit ex manumissione. c. liberti. & c. seq. 12. quæst. 2. & toto tit. ff. de iurepatr. & de hoc nil ad nos. Secundum est iuspatronatus

re-

respectu Aduocatorum, qui dicuntur patroni causarum. c. ult. ne cleric. vel mon. vbi glos. in verbo audiantur. l. rem non nouam. §. patroni. C. de Iudic. Tertium est iuspatronatus, quod sumitur pro iure competente in Ecclesijs quoad Rectoris praesentationem, & alia: & de hoc tertio nos loquimur, & de hoc habetur in toto tit. de iurepatr. in Decret. & in lib. 6. Decret. & in Clemen- tinis.

2 Communis definitio iurispatronatus, de quo loquimur ponitur ab Abb. vbi supra num. 3. & ponitur etiam à Roccho de Curte de iurepatr. in princip. num. 3. vbi num. 4. addit in fine definitionis quaedam verba. Ergo iuspatronatus est Ius honorificum, onerosum, & utile, alicui competens in Ecclesia pro eo, quod de Dioecesani consensu Ecclesiam fundauit, construxit, vel dotauit ipse, vel is, à quo causam habuit; solus, vel alio concurrente.

3 Iuspatronatus est *Ius*, idest quid incorporale, & intellectuale, quod oculis corporis videri non potest, vt ha-

Praxis Iurispatron.

betur in tit. de reb. corp. & incorpor. in Institut. vel est ius, idest facultas quaedam, sicut dicimus usufructus est ius, idest facultas alienis rebus vtendi, fruendi. Inst. de usufruct. in princ. & actio est ius, idest facultas persequendi in iudicio, quod sibi debetur. Inst. de act. in princip.

4 Est autem iuspatronatus ius partim spirituale, partim temporale; spirituale, quia vendi non potest. c. 16. de iurepatr. est temporale, quia possidetur à laicis. c. primo de iurepatr. & melius dicitur huiusmodi ius temporale annexum spirituali. c. quanto. de iudic. d. c. de iurep. Et regulariter regulatur, prout alia iura spiritualia. d. c. quanto.

5 & est ius gratiosum, & ex gratia concessum. Abb. in c. 1. num. 4. de praebend. per tex. in c. 3. versic. sustinuit. de iurepatr. Lambertin. de iurepatr. lib. 3. q. 9. Card. Tuscus prac. conclus. iuris. lit. I. conclus. 596. & hoc iuspatronatus est indiuiduum. c. 1. de iurepatr. & ratio est, quia iuspatronatus est quid incorporale, & incorporalia diuidi nequeunt. l. 1. §. si usufr-

A 3 fru-

fructus ff. ad l. Falcid. & sic
 est indiuiduum in substantia,
 & apud vnumquemque hæ-
 redem est insolidum. glos. in
 d. c. i. in verbo non debeat.
 de iurepatron. sed est diui-
 dum quo ad ius præsentan-
 di, præsentatio enim est pe-
 nes hæredes pro rata, vt est
 simile de iurisdictione, quæ
 aliquando est apud plures in-
 solidum; sed exercitium est
 pro parte. c. prudentiam. in
 princip. de offic. deleg. ita
 Cardin. in Clement. plures.
 nu. 3. vers. quia vero ad hæc
 de iurepatron. Et hoc ius
 est duplex, aliud est ius patro-
 natus Ecclesiasticum, quan-
 do Clericus habet illud no-
 mine Ecclesiæ suæ, seu quan-
 do ipsa Ecclesia, vel aliqua
 Vniuersitas, vel Collegium
 Religiosorum, seu Clerico-
 rum habet ius patronatus. Ro-
 ta Romana de iurepatron.
 decis. 8. in antiquis: aliud est
 ius patronatus laicorū, quan-
 do laicus, vel clericus ratio-
 ne patrimonij sui habet ius
 patronatus. glos. in d. Cle-
 men. plures. in verbo præsen-
 tare: & quod alij dicantur pa-
 troni Ecclesiastici, alij lai-
 ci, dicit text. in c. vnico. in

fine. de iurepatron. lib. 6. &
 si Ecclesia, & laicus simul ha-
 beant ius patronatus, tale ius
 patronatus regulabitur vt ec-
 clesiasticū. glos. vlt. in d. c. vn.
 Honorificum. id est importat
 honorem, quem habet patro-
 nus in præsentando Rectorem,
 quia sine patroni præsentatio-
 ne non potest Episcopus in-
 stitutionem dare regulariter,
 alias institutio est nulla. c. de-
 cernimus i 6. q. 7. Item im-
 portat honorem, quem ha-
 bet patronus in ecclesia,
 quia præ alijs debet honora-
 ri. cap. nobis, de iurepatron.
 debet enim patronus non so-
 lum præsentare Rectorem,
 sed debet honorari in proces-
 sione, & prælatione. d. cap.
 nobis: Rector enim debet pa-
 trono ad Ecclesiam venienti
 obuiam ire, & in processione
 post Prælatū ante omnes lai-
 cos debet patronus incedere,
 & in pace, & thuribulo alijs
 præferri; & extra Ecclesiam
 debet Rector patronum ho-
 norare, illi assurgendo, illum
 salutando; neque debet pa-
 tronum absque venia ad ius
 vocare. argum. text. in l. vlt.
 ff. de in ius vocan. & in l. qui
 manumittit. C. de operaliber.
 Paul.

Paul. de Citadinis de iurepat. parte 6. q. 2. & tenetur Rector pro patrono orare. Ludou. Rom. cons. 339. non tamen per hanc patronus dicitur dominus Ecclesie, nisi abusiue loquendo. Paul. de Citadin. vbi supra q. 12. & quando patrono auferretur talis honor, potest ab eo vendicari. c. Pisanis. de restitut. spoliat. vbi Innoc. & de his late Lambertin. vbi supra libro 3. q. 1. per omnes articulos dictae quaestionis. Aduertendum est tamen, quod textum in d. c. decernimus, sex modis limitat Felin. in c. cum Bertoldus. num. 8. 9. & sequentibus, de re iudic. & limitatur etiam quando praesentatus per patronum est scandaloso populo. c. quoniam. de iurepat. vel quando non constat de iure patronatus legitime: vel quando patronus est Ecclesiasticus, vt infra dicitur; nec potest per Ordinarium tempus quadrimestre, vel semestrem concessum patronis ad praesentandum abbreviari, praesertim quando patronus comparet, & vult vti tali beneficio. Felin. vbi supra num. 18. & ob talem

honoris nihil fieri poterit in praedictum patroni sine eius consensu ab Episcopo, vel alio inferiore. Abb. in c. cum accessissent. num. 5. de constitut. quod tribus modis limitat Rocchus de Curte, vbi supra in verbo honorificum. num. 10. 11. & 12.

10. *Onerosum*; & sic ex iure patronatus prouenit honor, & onus; patronus enim tenetur defendere Ecclesiam, & sollicitudinem, & diligentiam adhibere, ne bona Ecclesie dilapidentur, potestque Episcopo denunciare Rectorem dilapidatorem, vel inhonestum. c. filijs, & c. decernimus 16. q. 7. Rocchus de Curte vbi supra, verbo onerosum. nu. 2. & si patronus haec negligat, & non faciat puniri, & remanet priuatus commodis, & fructibus prouenientibus ex iure patronatus. Paul. de Citadin. vbi supra q. 1. in fine. Insuper patronus habet onus praesentandi magis idoneum quoad forum conscientiae. Abb. in c. 3. de iure patron. num. 12. & habet onus praesentandi pauperem potius, quam diuitem. Hostien. in summa

8 Pars I. Lib. I. Cap. I.

tit. de iurepatron. §. in quibus differant. num. 11. in fin. Item tenetur patronus providere, ut recte Ecclesie provideatur, & ordinata per fundatorem seruentur. Abb. in d. c. nobis. columna 3. de iurepatron. Paul. de Citadin. vbi supra q. vlt. quinti articuli. Et similiter patronus debet ieiunare precedenti die ante consecrationem. ad tex. in c. quod à patribus. distinc. 75. & notatur in c. cum sicut. de consecrat. Eccles. vel Altar. et quamuis patronus habeat onera supradicta, non tamen potest compellere Rectorem ad sibi reddendum rationes, nec habet custodiã Ecclesie vacantis, nec eius consensus requiritur in alienatione bonorũ Ecclesie patronatã, et quamuis patronus teneatur Ecclesiã defendere proprijs suis sumptibus, non tamen concurrere debet cum Rectore ad solutionem collectã, seu decimã Papalis: & de his late Lambertin. vbi supra lib. 3. q. 2. per omnes articulos dictã quæstionis.

II *Et utile.* Consistit in hoc utilitas, quia si patronus de-

ueniat ad inopiam est alendus de bonis Ecclesie. c. quicumque il secõdo, iuncta glos. 16. q. 7. Hostiens. vbi supra. §. quid competat patrono nu. 3. c. nobis §. vlt. vbi Abb. & alij, de iurepatron. Rocchus de Curte vbi supra in verbo, & utile in principio, Card. Seraf. decis. 668. num. 5. & Farinac. decis. 454. parte secunda, to. 1. Rot. Rom. Quod procedit, quando patronus ad summã egestatem devenit, & quando Ecclesie superest. §. vlt. 25. q. 2. eo enim casu libertus tenetur alere patronũ. l. si quis à liberis. §. solent Iudices. ff. de liber. agnoscen. & sic patronus est alendus de fructibus beneficij patronati remanentibus detractis necessarijs seruitijs, & expensis, & victu beneficiati, & est alendus patronus in domo sua. Io. Andr. & Card. in d. c. nobis, eique sunt mittenda alimenta sumptibus Ecclesie, & debentur alimenta patrono, eiusq; familie egestate laborãti: quod si Rector alimenta non præstabit, poterit patronus agere actione proveniente ex d. c. nobis, vbi hæc dicit Io. Andr. Card. & Abb. & in tali causa pro-

procedetur summarie, & si patronus moriatur, eo quia Rector ei alimenta denegauit, Rector tenetur de homicidio, sicut & pater negando alimenta filio. per tex. in l. necare ubi gloss. ff. de liber. agnosc. malū enim committit, qui malo potest obuiare, & non obuiat. c. pasce dist. 86. Paul. de Citad. ubi supra parte 6. q. 8. principali art. 4. & appellatione alimenterū veniunt victus, & potus, cibaria, vestimenta, calciamenta, domus, cubile, seu stratum, & omnia necessaria pro victu, & conseruatione hominis, quæ omnia appellatione alimentorum veniunt, vt late per Surd. in tract. de aliment. tit. 4. Non tamen sunt vendenda bona stabilia Ecclesiæ pro dictis alimentis. Si autem patrona sit Vniuersitas, stante inopia omnes illi de Vniuersitate non sunt alēdi, quia ius patronatus quando spectat ad Vniuersitatem singuli de dicta Vniuersitate non sunt patroni. Gemin. in c. vnic. nu. 6. de iurepatr. lib. 6.

13 *Est utile* †, quia potest patronus aliquid annuatim exigere ab Ecclesia patronata in recognitionem iuris patrona-

tus, si ita in fundatione ordinatum sit cum Episcopi consensu. c. præterea il secundo, ubi Abb. num. 3. & 4. de iurepatr. Non tamen potest patronus pecuniam pro præsentatione recipere, alioquin simoniam committit. c. quæsitum. de rerum permut. Est utile, quia potest patronus præsentare filium suum, vel suos cōsanguineos, & affines, dummodo sint idonei, & de his videas Lambertin. ubi supra lib. 3. q. 3. per omnes articulos dictæ quæstionis. Et iura supradiçta honoris, oneris, & alimentorum debentur patronis etiam inæqualiter fundantibus, construentibus, & dotantibus, & procedunt in patronis, & in eorum hæredibus, & qui plus contulit pinguis ius habet, & in his attenditur locorum consuetudo. Lambertin. ubi supra q. 4. per omnes articulos d. quæstionis: nec nouus heres, seu patronus postquam Ecclesia est ordinata potest aliquid immutare. Lambertin. ubi sup. q. 5.

14 *Competens* alicui. † Hoc ius patronatus competit ita, femina, sicut masculo. ratio est, quia iura cōcedunt Iuspatro-

tronatus constructoribus, fun-
 datoribus, & dotatoribus Ec-
 clesiarum. c. quoniam. c. nobis
 de iure patron. Rocch. hic in
 verbo. competens alicui nu. 1.
 15 Item ius patronatus ꝑ ꝑꝑetit
 etiã illegitime natis. Rocch.
 ibidem nu. 8. cum ius patro-
 natus omni Christiano ꝑꝑe-
 tere possit. c. pia mentis, &
 c. Frigentius. 16. q. 7. & hoc
 est intelligendum quando ex
 fundatione. ius patronatus est
 ad feminas, vel illegitimos
 transmissibile. Alex. in l. ex
 facto. S. si quis rogatus nu. 49
 16 ff. ad Trebell. ꝑ Item ꝑꝑe-
 tit pupillo, vel infanti, qui si
 sit infra septem annos non ꝑ-
 test ꝑꝑesentare, sed tutor eius
 nomine ꝑꝑesentabit. Abb. in
 c. fin. num. 9. de concess. ꝑꝑe-
 bendæ: si ius patronatus ꝑꝑe-
 petat Vniuersitati puta popu-
 17 lo, an filij familias ꝑꝑ habeant
 vocem, distinguas cū Rocch.
 vbi supra num. 19. si filij fami-
 lias habeant domicilium in
 domo patris, non habent vo-
 cem in ꝑꝑesentando, secus si
 habeant domiciliũ alibi, idq;
 probatur per doctrinã Innoc.
 in c. cum ex iniuncto. in fine.
 de oper. noui nunciat. qui di-
 cit, quod in gerendis ab Vni-

18 q ueritate filij familias sunt vo-
 19 candi, si alibi, quam in domo
 20 patris habet domicilium: sed
 21 vbi cum patre domicilium ha-
 22 bent, pater tantum est vocan-
 23 dus: & generaliter quando
 24 ius patronatus ꝑꝑ competit pa-
 25 tri nunquam patre viuente fi-
 26 lius habet vocem. Card. in
 27 c. Cle. 2. de iurepat. nu. 8. Alia
 28 circa quasi possessionem, quæ
 29 ꝑꝑ ꝑꝑetit alicui circa ꝑꝑesenta-
 30 tionem pertractabũtur infra.
 31 19 In Ecclesia. ꝑ Ius patro-
 32 natus enim potest haberi in
 33 Ecclesia Cathedrali. c. nobis
 34 de iurepatron. Rocch. hic in
 35 verbo Ecclesia. nu. 1. sed pa-
 36 tronus non ꝑꝑesentabit Epi-
 37 scopum in dicta Ecclesia: sed
 38 bene alios clericos ad alia be-
 39 neficia particularia. Item
 40 ius patronatus ꝑꝑ haberi po-
 41 test in Ecclesia Collegiata.
 42 d. c. nobis: sed Prælatus non
 43 ꝑꝑesentabitur à patrono, sed
 44 eligitur à Collegio, & ele-
 45 ctioni factæ patroni ꝑꝑstula-
 46 bitur assensus. dicto c. nobis.
 47 quod fallit quando patronus
 48 in fundatione sibi reseruasset
 49 ꝑꝑesentationẽ Prælati, sibiq;
 50 fuisset concessa. ita Card. in
 51 dicta Clem. plures. S. quibus.
 52 num. 3. in fine de iurepatron.
 & ad

21 & ad alia beneficia in Eccle-
 22 sia Collegiata existentia pre-
 23 sentabit patronus, Rocch. vbi
 24 supra nu. 4. & an ius patron.
 25 possit esse in Ecclesia Con-
 26 uentuali Religiosorum, videas
 27 Rocch. de Curte vbi supra
 28 nu. 7. & Card. Tuscum pract.
 29 concl. iur. lit. I. conclus. 615.
 30 Item ius patron. potest ha-
 31 beri in Hospitali publico de
 32 ius consensu Episcopi constructo.
 33 Si quis ædificatione Auth.
 34 de Ecclesiast. tit. Abb. in c. de
 35 Xenodochijs, de relig. domib.
 36 num. 2. Rocch. ibidem, nu. 8.
 37 sed in sepulchro ius patr. ha-
 38 beri non potest, sed appella-
 39 tur ius funerandi, vt per Roc-
 40 chum de Curte vbi supra nu.
 41 13. de quibus infra late vide-
 42 bimus. *in similib. Rocch.*
 43 *Pro eo, quod est de Diocce-*
 44 *sani consensu.* Ex hoc patet,
 45 quod ius patronatus nõ acqui-
 46 ritur, nisi Episcopo, vel Dioc-
 47 cesano cõsentiente, quinimo
 48 nõ dicitur esse beneficium Ec-
 49 clesia, vel Capella, nisi secuta
 50 approbatione Episcopi, & ita
 51 cõsensus Dioccesani debet in-
 52 teruenire in fundatione, con-
 53 structione, vel dotatione. c.
 54 pia mentis. cap. frigentius, &
 55 c. considerandum 16. q. 7. &

25 c. nobis. de iure patr. ¶ An au-
 26 tem consensus Dioccesani de-
 27 beat interuenire, quãdo ius pa-
 28 tronatus transferatur de vno
 29 in alium, dicitur cum Abb. in c.
 30 illud, de iure patr. nu. 3. & se-
 31 quentibus, quando ius patro-
 32 natus transit in alium cum
 33 vniuersitate puta cum hære-
 34 ditate, & tunc Episcopi con-
 35 sensus non requiritur. c. ex lit-
 36 teris. de iure patr. si autem
 37 ius patronatus transferatur in-
 38 ter viuos, ex contractu in Ec-
 39 clesiam, vel locũ Religiosum,
 40 valet translatio sine Episcopi
 41 consensu. dicto c. illud, & cap.
 42 vnico. de iure patr. lib. 6. Si au-
 43 idem fiat translatio in laicum
 44 ex contractu, non valet sine
 45 Episcopi consensu. dicto cap.
 46 vnico. in princ. à contrario
 47 sensu, & idẽ est quando tran-
 48 slatio fit de vno patrono in
 49 compatronum: idem est si ex
 50 vltima voluntate ius patrona-
 51 tus transferatur puta ex le-
 52 gato, quod est donatio, tunc
 53 enim non valet nisi cum con-
 54 sensu Episcopi. Abb. in c. cum
 55 in sæculum de iure patr. num. 6.
 56 & Rocch. de his in verbo pro-
 57 teo. num. 4. 5. 6. & 7. & ponit
 58 rationes predictorum. ¶ Po-
 59 test etiam consensus alterius

Præ-

Prælati interuenire, si habeat
iura Episcopalia, & Episcopa-
lem potestatem. Abb. conf. 59
27 col. vlt. & conf. 89. par. 2. † vt
est in Capitulo Illustrium, &
admodum Reuerendorum
Dominorum Canonicorum
Metropolitana, & Primatia-
lis Ecclesiæ Pisana, in quo
residet ordinaria potestas cir-
ca altaria, & Cappellanas di-
ctæ Ecclesiæ, & circa alia be-
neficia dicto Capitulo subie-
cta; qui consensus potest in-
teruenire etiam post factam
donationem, & legatum. c. cu-
ra. de iurepatron. Rot. Rom.
decis. vlt. de iurepatr. in anti-
quis. late Rocch. num. 9. vbi
28 supra: † & si Ordinarius ex
legitima causa nolit consen-
sire translationi, si non possit
cogi, tunc vel beneficium li-
berum remanebit Ordinario,
vel remanebit apud eum, qui
donauit, vel legauit, ex quo
legatum, vel donatio non va-
luit. Card. in c. cum sæculum.
de iurepatron. num. 3. vel si
Ordinarius nolit consentire,
poterit adiri summus Ponti-
fex, qui verisimiliter consen-
tiet, si nil obstat petitioni fa-
ctæ. ita Rocch. hic num. 17. &
29 si dubitetur, † an in constru-

ctione Ecclesiæ interuenierit
Episcopi consensus, si Eccle-
sia sit in forma Ecclesiæ, præ-
sumitur dictus consensus in-
teruenisse. Felin. in c. de quar-
ta de præscription. num. 12.
maxime ex diuturnitate tem-
poris: & consensus tacitus Epi-
scopi aliquando sufficit de
quo vide Rocch. vbi supra
30 num. 20. † Et si quæretur cu-
ius Episcopi consensus requi-
ratur, an Episcopi loci, vbi si-
ta est Ecclesia, an Episcopi
loci illius, qui vult construere,
vt si Pisanus vult Eccle-
siam construere Senis: & di-
cas, quod requiritur consen-
sus Episcopi loci, in quo fun-
datur Ecclesia. Card. in c. no-
bis. in princ. de iurepatron. &
Rocch. vbi supra num. 21. &
31 Sede vacante † Episcopali po-
test Capitulum consensum
prædictum præstare. Gemin.
in c. vnico. de maiorit. & obe-
dient. lib. 6. num. 5. quæst.
23. Nec potest Episcopi con-
sensus facere patroni vnus
Capellæ, vel Ecclesiæ ex pri-
uilegio aliquem, qui non
fundauerit, nec construxe-
rit, nec dotauerit Ecclesiam
ipsam vel Capellam. Abb. in
conf. 106. n. 4. secundo vol.
quia

quia non potest Episcopus rei sacrae sine legitima causa hanc seruitutem iurispatronatus imponere: quod non procedit quando verus patronus cum consensu Episcopi vult in alium iurispatronatus transferre.

Ecclesiam fundauit. Fundare quis dicitur Ecclesiam, quando assignat fundum ubi construi debet Ecclesia. c. no bis. & ibi Doct. de iurepatr. vulgo tamen dicuntur Fundatores, qui Ecclesiam construxerunt, vel in esse deduxerunt; sed ex sola fundi assignatione non efficitur quis patronus in totum; & ideo si quis dat fundum pro Ecclesia construenda, & alter eam construit, alter autem eam dotet, omnes erunt patroni, Abb. in rub. de iurepatr. num. 6. & si Ecclesia destructa si alibi edificetur dominus primi fundi non erit amplius patronus. Innoc. in d. rubr. de iurepatr. num. 2. in fine, & si ipse, qui fundum dedit, velit Ecclesiam construere, & dotare, Episcopus non debet alium admittere, vt euitetur dissensio. Card. in d. c. no bis. num. 6. q. 7. & si fundi,

& aliorum assignatio fieri debet de consensu Episcopi ad hoc, vt acquiratur iurispatr. Card. in dicto cap. nobis. in princ. & si Ecclesia sit constructa in fundo meo meo incio, si postea sim contentus dominium fundi in Ecclesiam transferre, efficior patronus. Card. in dicto cap. no bis. num. 3. opposit. 4. & acquiritur iurispatronatus, etiam quando quis simpliciter assignauit fundum pro Ecclesia construenda, ipsamque construxit, & dotauit, nec dixit se esse velle patronum. Rota Roman. decis. 5. de iurepatr. in antiquis. cap. significauit; vbi Abb. Card. & Felin. de testib. & si quis referuet sibi iurispatr. censetur etiam referuasse suis hereditibus. Calderin. de iurepatr. conf. 4. & si quis habeat aliquod ius super fundo super quo Ecclesia construitur, si consentiat constructioni efficitur compatronus, vt si quis utile, alter directum dominium fundi habeat. Rocch. vbi supra in verbo Ecclesiam fundauit. num. 19.

Construxit. Construere dici-

41 dicitur ¶ is, qui facit expensas
 in construendo Ecclesiam,
 non autem faber, qui eam
 construit. Card. in dicto cap.
 nobis. num. 6. 8. & 9. ille
 enim dicitur facere, cuius
 nomine fit. cap. qui facit. de
 regul. iur. lib. 6. nisi faber
 operam suam ponat gratis,
 vt sit patronus. Card. in di-
 cto cap. nobis. quæst. 9. in
 princip. nec ex sola constru-
 42 ctione acquiritur ¶ ius patron.
 sed vt supra dictum est re-
 quiritur, quod quis prius fun-
 dum dederit, & alter dotet,
 & omnes erunt patroni: &
 43 si quis ¶ Ecclesiam constru-
 xerit, potest cogi ab Episco-
 po, vt eam dotet. Abb. in
 cap. cum sicut. num. 3. de
 consecrat. Eccles. vel Alt. &
 omnia hæc fieri debent cum
 44 consensu Episcopi. An ¶ au-
 tem ex refectione, vel repa-
 ratione Ecclesie quis patro-
 nus efficiatur, dicendum est,
 quod si Ecclesia non est fun-
 ditus destructa; tunc refi-
 ciens non efficitur patronus.
 glos. 1. in cap. 3. de iurepa-
 tron. reficiens enim non di-
 citur proprie facere; si vero
 Ecclesia est funditus destru-
 cta, tunc reficiens efficitur

patronus accedente consen-
 su Episcopi. glos. vbi supra
 in dicto cap. 3. & qui primo
 construxit preferendus est a-
 lijs in reficiendo, hoc enim
 est æquum. Card. in dicto
 cap. 3. num. 3. Et si testator
 45 mandauit ¶ ecclesiam con-
 strui sine præfinitione tem-
 poris, tunc per hæreses con-
 struenda erit infra annum
 computandum à die moni-
 tionis faciendæ per Episco-
 pum. cap. nos quidem. &
 ibi Doct. de testam. respe-
 ctu operis inchoandi datur
 annus; sed respectu operis
 complendi consideranda est
 qualitas operis. Abb. in dicto
 46 cap. nos quidem; & si ¶ te-
 stator mandet ecclesiam con-
 strui in certo loco, in quo po-
 stea construi non possit, hæ-
 reses cogetur construere in alio
 secundum voluntatem Epi-
 scopi. d. cap. nos quidem.
 & ibi Doct. de test. & si te-
 stator mandet construi eccle-
 siam, nec dicat in quo loco,
 eo casu locus eligitur de
 consensu Episcopi. Rocch.
 vbi supra num. 20. & si te-
 47 stator mandet ¶ ecclesiam
 construi, sed testamentum
 sit imperfectum, an hoc sit
 adim-

adimplendum fauore piæ cau-
sæ, de hoc Rocch. vbi supra
num. 27. Bart. in l. in testa-
mento. ff. de fid. libert. &
Doct. in l. hac consultissima.
§. ex imperfecto. C. de testa-
ment. & si ecclesia sit con-
48structa, & † non constat quis-
nam construxerit præsumitur
constructa ex oblationibus fi-
delium, qui non intendebant
in ea acquirere ius patr. & sic,
quod ecclesia sit libera præ-
sumitur, non autem quod sit
patronata. Abb. in cap. que-
relam. de elect. num. 9. in
fine.

49 *Et dotauit.* Acquiritur tigi-
tur ius patr. ab eo, qui funda-
uit, ab eo, qui construxit,
& ab eo, qui dotauit, quam-
uis hodie de consuetudine
aliud seruetur aliquando: si
enim in Altari, vel Capella
fundata sub nomine alicuius
sancti, vel sanctæ in qua iam
fit creatum ius patron. per
vnum, si alter ordinet alium
Cappellanum, & dotem,
dicendo se ibi fundare vnam
Cappellam sub vocabulo al-
terius sancti, quod talis ad-
mittitur tanquam patronus
ad præsentandum, nec est
compatrona ecclesia ratione

fundi, vel constructionis, &
in prouisione beneficiorum
maxime consuetudo præfer-
tur iuri communi. cap. cum
ecclesia Vulterana. vbi Abb.
col. vlt. num. 10. de elect.
50 & id seruatur in † ecclesia
Metropolitana Pisana, in
qua vltra sexaginta adsunt
Capellæ; & si quis de nouo
Capellam funder, & dotet,
nihil noui construit, sed tan-
tum ad aliquod vetus altare
ordinat cum dote nouum
Cappellanum sub titulo ali-
cuius Sancti, & ipse dotans
est patronus solus; vt fecit
carissimus auunculus meus D.
Iosephus Mazzolius ciuis Pi-
sanus, qui ex testamento me-
diante persona suorum hære-
dum fundauit, & dotauit in
dicta ecclesia Metropolitana
Pisana nouam Cappellam
sub titulo sancti Dominici ad
Altare Gloriosissimæ Virgi-
nis Mariæ nuncupatæ sub or-
gano ex Ordinarij approba-
tione, & dictis hæredibus so-
lis fuit reseruum totum
ius patron. hæredesq; præ-
sentauerunt Rectorem, qui
fuit institutus. Et est in paci-
51 fica possessione. Et si † eccle-
sia sit fundata, & constructa
fine

fine dote, ex dotatione po-
 stea cum consensu Episcopi
 acquiritur iuspatr. tam si do-
 tetur ante consecrationem
 dictæ ecclesiæ. glos. in cap.
 piæ mentis 16. q. 7. quam
 post consecrationem. Innoc.
 Card. & alij in rubr. extra.
 de iurepatronat. & Rocch.
 num. 4. in hoc verbo & do-
 52tauit. Si autem † Ecclesia ab
 initio sit dotata, & postea
 diminuta sit dos, quod si al-
 lius dotem suppleat, & au-
 geat non acquirit iuspatron.
 Card. in c. 3. num. 2. quæst. 1.
 de iurepatr. si tamen primus
 patronus consentiret augu-
 mento dotis, & esset conten-
 tus augmentem dotem esse
 compatronum suum, id face-
 re posset Episcopo consen-
 tiente. Rocch. vbi supra
 53num. 5. si quis † autem non in
 poenam delicti per iudicem
 cogatur Ecclesiam dotare,
 vt quia eam construxit effici-
 tur patronus. Card. in dicta
 Rubr. num. 3. de iurepatron.
 quamuis Rocch. hic num. 7.
 contrarium sentiat: si quis au-
 54tem Ecclesiæ † aliquid re-
 linquat ex legato, donatio-
 ne, vel relicto, non tamen
 55aliquid acquirit iuspatron.

& ratio est, quia iste non di-
 citur dotator, sed benefactor,
 iura autem indulgentius patr.
 dotanti, non benefactori. c.
 filijs. 16. q. 7. Abb. in d. cap.
 3. num. 10. de iurepatr. Do-
 55tatio † autem regulariter fie-
 ri debet ante constructionem
 ecclesiæ. can. nemo. 9. de
 consecrat. distinct. 2. si au-
 tem ante non sit constituta
 dos, debet post constructio-
 nem constitui. glos. in c. piæ
 mentis. in verbo collata. 16.
 56quæst. 7. quanta † autem dos
 sit ecclesiæ assignanda, dicitur
 in dicto c. nemo. quod. s.
 tantum debet assignari ec-
 clesiæ, quod sufficiat ad ne-
 cessaria ministrorum, & ad
 luminaria, tradit Abb. in
 cap. cum sicut. num. 5. de
 consecrat. ecclesiæ, vel altar.
 & glos. in c. vt quisque. ver-
 bo clericum. de vita, & ho-
 nestate cleric. & si in rei ve-
 ritate dos ecclesiæ assignata
 non sit congrua, & Episco-
 pus consentiat, tamen do-
 tans non fit patronus. gloss.
 1. in cap. quicumque. il se-
 condo 16. quæst. 7. & argu-
 mento eius, quod ait Abb.
 in cap. 1. not. 1. de censib.
 57& in † dotatione quamuis
 con-

congrua semper requiritur
Episcopi cōsensu. Doct. in c.
nobis de iurepatr. & si plures
58 dotent Ecclesiam, † omnes
erunt patroni. Abb. in dicta
Rubr. ante finem de iurepatr.
& si plures dotent, & vnus
plus conferat quam alius, om-
nes sunt aequaliter patroni.
Host. in summa tit. de iurepa-
tronatus. §. qualiter transfe-
ratur vers. quid si plures nu.
7. Rocch. vbi supra num. 21.
& 22. nisi aliter esset expref-
sè inter eos dispositum, & qui
dat præcium pro emenda do-
te fit patronus. Ioann. Andr.
in dicto cap. nobis. super ver-
bo construxit de iurepatr. &
efficitur quis patronus præ-
bendæ Cathedralis, vel Col-
legiatæ Ecclesiæ si dotem
assignet pro præbenda cum
consensu Episcopi, & Capi-
tuli. Abb. in cap. suggestum
de iurepatr. num. 3.

Ipsè, vel is, à quo causam
habuit. Agèdum est hic quot
59 modis † iuspatr. transferatur,
qui quatuor sunt, scilicet per
successionem, per donationē,
per permutationem, & per
translationem Vniuersitatis,
in qua fit iuspatr. ita dicit, &
probat gloss. in cap. piæ men-

Praxis Iurispatron.

tis. in verbo foundatione. 16.
quæst. 7. & gloss. in verbo em-
ptorum in cap. cum sæculum
de iurepatr. quæ ait, Iuspatr.
transire facit nouus hæres res
permutata, donatio, vendi-
tioq; & ita communiter alij.
60 Primo transfertur † iuspatr.
per successionem, quæ suc-
cessio fit in stirpes, non in
capita, & ideo si plures vni
succedant habentur loco v-
nius; clement. plures, & ibi,
Doct. de iurepatron. & ideo
si duo patroni decedant, vnus
relinquat decem hæredes,
alius duos, ita potens erit
vox illorum duorum, sicut il-
lorum decem: si autem vnus
tantum sit ecclesiæ patronus,
& decedat pluribus relictis
hæredibus, tunc hi hæredes
succedunt in capita, si tamen
postea vnus ex his hæredi-
bus, vel omnes decedant, &
quilibet eorum relinquat hæ-
redes, tunc successio fit in
stirpes, & hæredes vnius hæ-
redis habentur pro vno. Card.
in dicta Clement. plures, &
procedit tam in hæredibus ex
testamento, quam ab intesta-
to, & dicta Clement. plures
procedit, & dicta declaratio
quando iuspatr. descenderet

B ad

ad plures per viam contractus puta ex donatione: procedit etiam idem si sint hæredes sui, vel extranei masculi, seu feminae: cum ergo plures hæredes patroni habeantur pro vno, si in præsentando sint inter se discordes, tunc maior pars omnium minorem absorbet, non autem maior pars comparatione minoris. Card. in Clement. plures col. 4. versic. item per hæc dicta de iurepatr. Rocch. hic num. 6. in verbo ipse, vel is, à quo, & si quattuor sint patroni, & vnus patronus sit hæres alterius patroni, duas
 61 voces habebit. † & iuspatron. non transit ad hæredes extraneos, quando in fundatione fuit expressum, quod transiret tantum ad hæredes sanguinis de consensu Episcopi.
 62 Rocch. hic nu. 18. † nec transit iuspatr. ad fideicommissarium vniuersalem: sed remanet apud hæredem grauatū, quia ad fideicommissarium ea transeunt, quæ concernūt commodum pecuniarium. Bart. & alij communiter in l. quia perinde. ff. ad trebelli.
 63 & potest † hæres præsentare etiam quod non sit missus in

possessione hæreditatis, quia in puris incorporalibus sufficit habere ius. Innoc. in c. cum nostris. num. 3. versic. item nonne peccaret. de concess. præben. Cardin. supra num. 6.
 64 Item permutari potest † iuspatron. tantum cum alio iure spirituali. Hostien. in tit. de iurepatr. in summa. §. qualiter transferatur. versic. res permutata, alias esset simonia: & in dicta permutatione requiritur Episcopi consensus, & idem est si quis habeat compatronum, & ei relaxet iuspatron. tunc enim etiā requiritur Episcopi consensus. Abb. in cap. ex insinuatione. n. 5. de iurepatr. idē
 65 est † si iuspatr. donetur laico, tunc enim Episcopi consensus requiritur, secus si donetur loco religioso. Hostien. vbi supra in versic. donatio, & hæc est communior, & verior opinio. Abb. in dicto cap. illud. de iurepatr. num. 5. potest etiam fieri donatio præsentationis faciendæ retento iurepatr. dicta Clement. plures. de iurepatr.
 66 An autem † donatarius iuspatr. possit donantem præsentare, dicas, quod si concess-

cessio sit facta donatario tãquam procuratori, non potest præsentari donans; si autem concessio sit facta tamquam donatario, tunc potest donans ab eo præsentari. Rocch. vbi supra num. 37.

Transfertur iuspatr. quar-
67to modo † per translationem Vniuersitatis, vt in venditione hæreditatis, vel alterius vniuersitatis. ad tex. in l. qui tibi. C. de hæred. vel actio. vend. Doct. communiter in
68c. ex litt. de iurepat. † & Vniuersitas in proposito nostro ea dicitur, quæ absq. alia expressione iura vniuersitatis in se continet, sicuti est Villa, vel Castrum & similia: vel aliter Vniuersitas est, quæ continet iurisdictionem, honorem, districtum, & similia: vel Vniuersitas dicitur, quæ continet in se corporalia. In
69locatione etiam † Vniuersitatis transit iuspatr. & præsentatio spectat ad conductorem si ecclesia vacet locatione durante, dummodo locatio sit perpetua, vel talis, per quam dominium vtile in conductorem sit translatum, nisi fuerit in locatione exceptum iuspatr. secus in locatio-

ne ad tempus modicum, casus est, & ibi Doct. in c. ex literis. de iurepatr. & hæc est magis communis opinio teste Rocch. vbi supra num. 58.
70 Si autem † Vniuersitas sit pignori data, & vacet ecclesia creditor pignoris nomine dictæ Vniuersitatis præsentare non potest, ita secundum communem intellectum, vt per Abb. ibi in r. not. in c. cum Bertoldus de re iud. & ibi glos. vlt. reddit rationem communem, scilicet quia creditor tenetur restituere omnem fructum, vel quasi, quem capit ex pignore, vel in sortem computare; sed si iuspatr. transfret in creditorem, & præsentaret, non posset restitui ipse fructus, idest dicta præsentatio, nam si præsentatus sit institutus, non debet postea remoueri. cap. consultationibus. de iurepatr. non posset etiam dari æstimatio, quia præsentatio est inæstimabilis vt res annexa spiritualitati; transit etiam iuspatr. cum Vniuersitate in dotem data. Rota Rom. decis. 10. de iurepatr.
71 in nouis. Ex † confiscatione etiam bonorum, alicuius trã-

20 Pars I. Lib. I. Cap. I.

fit iuspatr. in fiscum . Rocch. hic num. 65. quamuis alij velint, quod tali casu iuspatr. redeat ad ecclesiam patronatam, & sic ecclesia libera remaneat, quæ opinio est æquior, vt ibidem per Rocchum. & potest † patronus in præiudicium descendendum, & suorum legitimorum, hæredum renunciare iuripatr. Rot. Rom. decis. vlt. num. 4. de iurepatr. in antiquis, secus si iuspatr. competat illis de parentela tantum. Rocch. hic

73n. 73. † An autem iuspatr. transferatur de vna persona in aliam per præscriptionem, & sic an iuspatron. præscribi possit, late id examinat Rocch. hic num. 81. vsque ad 90. vt infra dicemus.

Solus, vel alio concurrente.

74 Ex hoc patet, † quod si quis solus fundet, construat, & dotet, solus est patronus: si autem vnus fundet, alius construat, & alter dotet, tunc omnes erunt patroni, vt supra dictum est.

FINIS LIBRI PRIMI.

